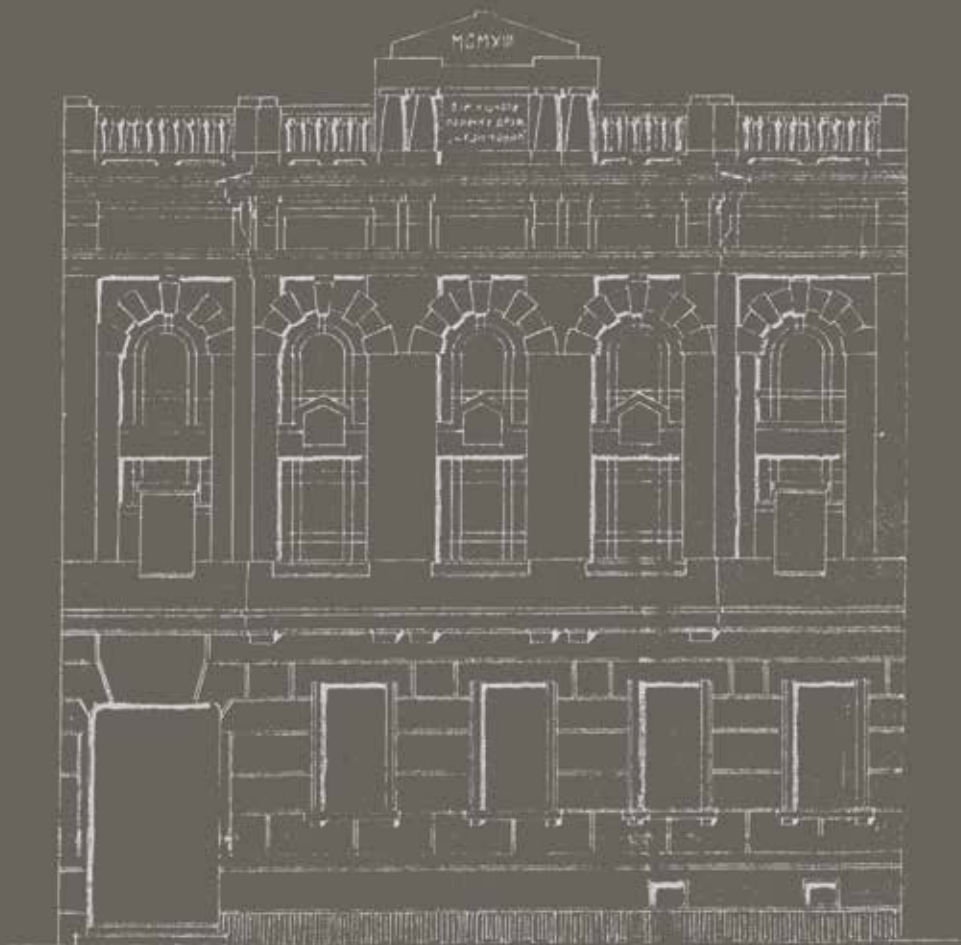

Музичка школа „Станковић“ Stanković Music School

Завод за заштиту споменика културе града Београда
Cultural Heritage Preservation Institute of Belgrade

НАСЛЕД ФАСАДЕ

Улична фасада, архивски пројекат
Street façade in the as-built design

ГЗЗ = 1:100

ПРОЈЕКТАНТ:

Томас Бајан

1/1 x

Концертна сала
Concert hall

Улица кнеза Милоша за многе представља најлепши улични потез у Београду. Није неопходно детаљно анализирати све културне и историјске слојеве, већ се тек летимичним погледом на њен градитељски фонд, готово интуитивно препознаје и њена вредност. Бројни споменици културе налазе се у овој улици. Док већина њих представља монументалне и раскошне објекте државне управе, који као ауторитети стоје наспрам посматрача, на броју 1 налази се зграда која својим обликовањем, али и наменом, шаље нешто другачију поруку. Вредност овог споменика културе је пре свега у његовој

културној и едукативној намени, али историјски – он има своју личну причу.

Певачка дружина „Станковић“, чије је име чувало успомену на првог српског школованог композитора, мелографа, диригента и пијанисту, у активном настојању да у што већој мери развије српску музичку културу, и поред великих материјалних тешкоћа, 1911. године је успела да оснује Музичку школу „Станковић“. Циљ школе је био да *негује вокалну и инструменталну музику и спрема не само певаче и свираче, него и учитеље певања и свирања*. За потребе школе и

Каљева пећ у приземљу
Masonry stove on the ground floor

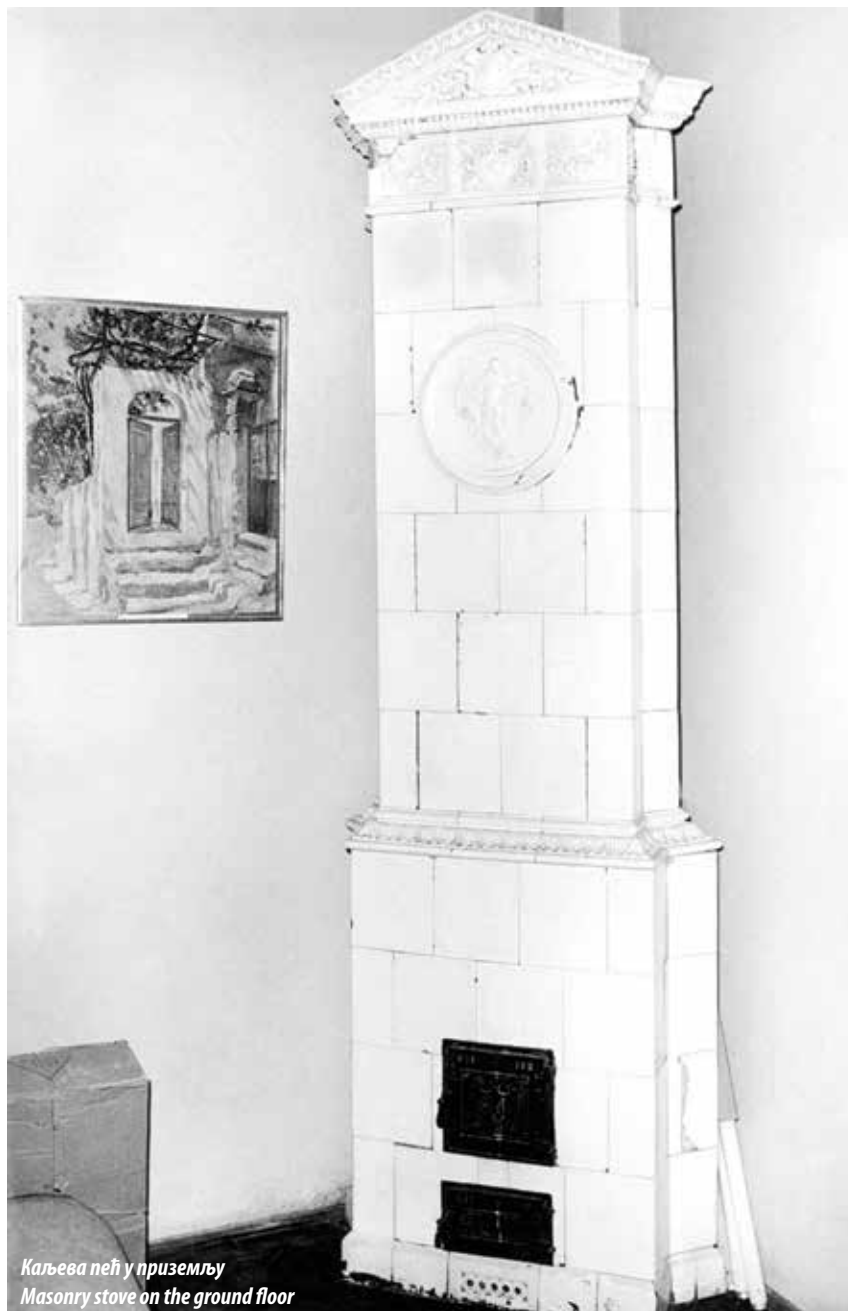
њених ђака било је неопходно да се обезбеди адекватан простор. Избор је пао на једну приземницу на почетку Улице кнеза Милоша, подигнуту деведесетих година 19. века, која је некада служила за приватне потребе краља Милана. Основана је лутрија, потписиване су менице, а кући је, у складу с новом функцијом, дограђен и спрат с концертном двораном. Овај дом отворен је за школу и певачку дружину 9. јануара 1914. године.

Израда пројекта за надградњу и доградњу некадашње куће Артемизе Христић, љубавнице краља Милана, потписао је архитекта Петар Бајаловић. Радови су изведени у периоду 1913–1914. године. У складу с временом настанка, кућа је добила академски решену фасаду. Ипак, сецесијски дух провејава кроз портрете Корнелија Станковића, Даворина Јенка и Живојина Симића, смештене изнад

prozora првог спрата. За ове портрете, као и за рељеф изнад улаза у зграду *Старац са гулама и дечак*, не постоји сигуран податак о ауторству, али се чини могућим да их је израдио велики југословенски вајар Иван Мештровић.

Концертна свечана сала кроз две етажe, веома вредна због своје изузетне акустичности, представља и прави бисер у функционално-шeматској организацији простора. Сала има галерију, као и профилацију и штукo-декoрацију у стилу сецесије. Посебан украс у објекту су камин-пећи донете вероватно из Пеште или Беча.

Први директор школе био је Станислав Бинички, истовремено и хоровођа дружине. Инспектор је био Петар Крстић, професори клавира Даница Крстић, Нина Шоповић и Милица Седелановић, професор соло певања Мирослава Бинички, а виолине Лудвиг

Каљева пећ у приземљу
Masonry stove on the ground floor

Штајнбах. Ђаци су учили и солфеђо и основе музичке теорије. Јавних часова није било, али је изведена прва српска опера за децу *Снежана и седам патуљака* Петра Крстића.

Први светски рат је на неколико година обуставио делатност школе, али по његовом завршетку, школа је са старим директором и проширеним наставним кадром наставила са радом. Наставни план је израђен по угледу на Прашки и Бечки конзерваторијум, 1928. године је покренут и *Гласник Музичког друштва „Станковић“*, а до Другог светског рата су уведени контролни испити и свирање напамет на апсолвентским испитима. За време окупације, крајем 1943. године, немачка војска је за своје потребе заузела цео други спрат са салом, па је велики број наставника радио код своје куће или у ђачким становима. Ентузијазмом наставног кадра и младалачком енергијом њених ђака, школа је преживела и ратне године и наставила у истој згради своју делатност до данас.

Музичка школа „Станковић“ спада у ред оних установа које су поставиле темеље наше музичке културе. Заједно с Музичком школом „Мокрањац“, она је дуже од две деценије представљала искључиви извор свих музичких кадрова – композитора, музичких уметника, музиколога, педагога и тиме одиграла пионирску улогу у почецима и даљем развоју музичког живота наше средине. Кроз њене школске клупе, као ђаци, професори и директори, прошли су сви они који представљају окосницу наше музичке културе. Између осталих, овде су предавали Мери Жежељ, др Војислав Вучковић, брачни пар Бинички, Емил Хајек, Стана Ђурић-Клајн, Станојло Рајичић, Михајло Вукдраговић, Владан Радовановић, Бранко Цвејић, Златан Вауда, Војислава Вуковић-Терзић, Даринка Матић-Маровић, Зорислава Васиљевић итд.

Допринос школе музичкој култури Србије

је непроцењив. Концертни живот, опера, камерни ансамбл, филхармонија, друге музичке школе, Музичка академија, све је то на неки начин проистекло из рада и раста Музичке школе „Станковић“.

Архитекта Петар Бајаловић, београдски и немачки ђак, оставио је иза себе бројне објекте међу којима су, поред Музичке школе „Станковић“, као споменици културе у нашој престоници заштићени: Кућа Леоне Панајот у Француској улици бр.31, Дом Мике Аласа на Косанчићевом венцу бр.22, Зграда Друштва Светог Саве у Улици цара Душана бр.11, Зграда Коларчевог народног универзитета и Зграда Правног факултета (у сарадњи с Петром Анагностијем). У његовим ранима радовима препознаје се утицај атрактивне сецесије, док се у каснијим остварењима, а у складу с актуелним трендовима у архитектури, више кретао од прочишћеног академизма ка безорнаменталном модернизму. Био је професор Техничког факултета, свирао је виолину и био члан хора „*Collegium musicum*“.

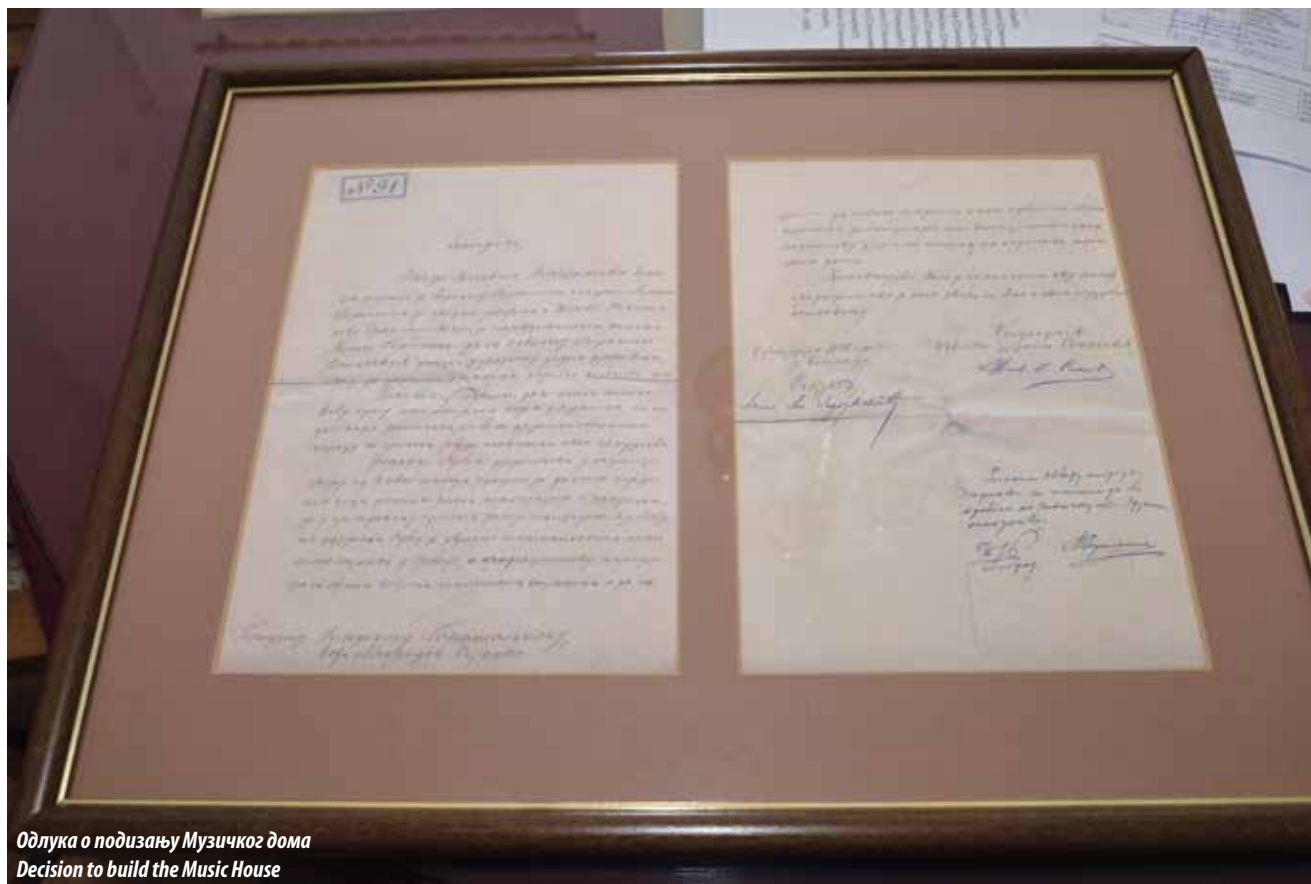
Као објекат посебних културно-историјских и архитектонско-урбанистичких вредности, зграда Музичке школа „Станковић“ проглашена је за споменик културе.

ЛИТЕРАТУРА:

Документација ЗЗСКГБ – СК 200
ЂурићЗамоло, Д.(1981), *Градитељи Београда 1815–1914*, Београд: Музеј града Београда.

Хармониум са оригиналном таблом Певачке дружине „Станковић“
Harmonium with the original plaque of the "Stanković" troupe of singers

Одлука о подизању Музичког дома
Decision to build the Music House

Kneza Miloša Street is for many the most beautiful street in Belgrade. We do not need to examine all its cultural and historical layers in detail – a cursory look already reveals its edifices and allows an intuitive recognition of its value. This street boasts many cultural heritage sites. While most of them are rich and monumental state administration buildings, rising before the onlooker with an air of authority, a building at number 1 sends a somewhat different message by its shape and purpose. The value of this cultural monument is first and foremost in its cultural and educational purpose, but in historical terms – it has its own story.

Striving to develop the Serbian music culture despite great material difficulties, the “Stanković” troupe of singers, whose name preserves the memory of the first professionally trained Serbian composer, melographer, conductor, and pianist, managed in 1911 to establish the Stanković Music School, aimed at *cultivating vocal and instrumental music and training singers and musicians, as well as teachers of singing and playing various instruments*. It was necessary to secure an adequate space for the school and its students. A ground level building at the top of the Kneza Miloša Street, constructed in the 1890s and used as a private space by King Milan,

Портрет Корнелија Станковића на фасади
Portrait of Kornelije Stanković on the main façade

was chosen. A lottery was started, bank drafts were signed, and a concert hall was added to the house in line with its new use. This house was opened for the school and the troupe of singers on 9th January 1914.

The superstructure and extension design for the former home of Artemiza Hristić, King Milan's mistress, was signed by architect Petar Bajalović. The works were completed between 1913 and 1914. In line with the time of construction, the house acquired the academicist style facing, but the spirit of secession still permeates the portraits of Kornelije Stanković, Davorin Jenko, and Živojin Simić, placed above the first-floor windows. Authorship data for these portraits remains uncertain. The same goes for the relief above the building entrance titled *The Old Man with the Gousle and a Boy*, but it is possible that they were created by the great Yugoslavian sculptor Ivan Meštrović.

The concert hall that takes up two floors, precious for its extraordinary acoustics, is a pearl in the functional layout of the space. The hall has a gallery, as well as secession-style moulding and stucco ornaments. Fireplace ovens are a special ornament, brought probably from Budapest or Vienna.

The first school principal was Stanislav Binički, who was also the troupe's choir leader. Petar Krstić was the inspector; the piano was taught by Danica Krstić, Nina Šopović, and Milica Sedelanović; solo singing by Miroslava Binički; and the violin by Ludwig Steinbach. Students also learnt solfeggio and the basics of music theory. There were no demonstration classes, but the first Serbian opera for children – *Snow White and the Seven Dwarfs* – was performed.

The World War I stopped the activities of the school for several years. Once the war ended, the school was reopened, with the old principal and more teaching staff. The curriculum was drawn up following the Prague and Vienna Conservatories. The year 1928 saw the start of the *Gazette of the Music Society Stanković*, and tests and performing from memory at final year examinations were introduced by the World War II. During the occupation, in late 1943, the German army took over the entire second floor with the hall for its own purposes, so a great number of teachers worked from home or in student accommodation. The school survived the war years on the staff enthusiasm and the youthful energy of its students, and remains open today in the same building.

*Музичка школа „Станковић“ на слици професорке клавира Драгана Мано Зиси
Stanković Music School on a painting by piano teacher Dragana Mano Zisi*

*Концертна сала, осветљење
Concert hall, lighting*

The Music School Stanković is one of the institutions which lay the foundations of our music culture. Alongside the Mokranjac Music School, for over two decades it was an exclusive source of the entire music talent pool – composers, musicians, musicologists, and teachers – playing a pioneering role at the inception and in the development of the music scene in our country. All the people integral to our music culture went through its classrooms whether as students, teachers, or principals. Among others, Meri Žeželj, Dr Vojislav Vučković, the Biničkis, Emil Hajek, Stana Đurić-Klajn, Stanojlo Rajičić, Mihajlo Vukdragović, Vladan Radovanović, Branko Cvejić, Zlatan Vauda, Vojislava Vuković-Terzić, Darinka Matić-Marović, Zorislava Vasiljević, etc., all taught there.

The contribution of the school to the music culture of Serbia is priceless. The concert life, opera, the chamber orchestra, the philharmonic orchestra, other music schools, the Music Academy, all that has resulted in one way or another from the work and growth of the Music School Stanković.

Architect Petar Bajalović, who studied in Belgrade and Germany, has left behind numerous buildings, some of which are protected cultural heritage sites in Belgrade (including the Music School Stanković): The

House of Leona Panajot in 31 Francuska Street, the House of Mika Alas at 22 Kosančićev Venac, the Saint Sava Society Building at 11 Cara Dušana Street, the Kolarac People's University Building, and the Faculty of Law Building (in collaboration with Petar Anagnosti). His early works reveal the influence of the attractive secession, while the later works move from a purified academicism towards a modernism without ornaments, in line with the contemporary trends in architecture. He taught at the Technical Faculties, played the violin, and was a member of the choir *Collegium Musicum*.

As a building of exceptional cultural and architectural values, the Music School Stanković Building was designated a cultural heritage site.

Концертна сала
Concert hall

REFERENCES:

Documents of the Cultural Heritage Preservation Institute of Belgrade – SK 200
Đurić Zamolo, D. (1981), *Graditelji Beograda 1815–1914*, Beograd: Muzej grada Beograda

Старац са гулама и дечак, рељеф изнад улаза у зграду
The Old Man with the Gousle and a Boy, relief above the entrance to the building

Музичка школа „Станковић“

Издавач: Завод за заштиту споменика културе града Београда

За издавача: Оливера Вучковић, директор

Аутор: Ксенија Ћирић

Лектура: Језикалац - Татјана Тодоровић

Превод: Језикалац - Бојана Додић

Грфички дизајн: Лука Прокић

Фотографија: Снежана Неговановић, фотодокументација ЗЗЗСКГБ

Тираж: 1000 примерака

Штампа: „Virograf comp“ d.o.o.

Београд, 2020.

Завод за заштиту споменика културе града Београда

Издање је омогућио Град Београд, Градска управа, Секретаријат за културу

СР - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

727-373(497.11 Београд)(036)

ЋИРИЋ, Ксенија, 1973-

Музичка школа "Станковић" = StanKović Music School / [текст Ксенија Ћирић ; превод Бојана Додић ; фотографија Снежана Неговановић]. - Београд : Завод за заштиту споменика културе града Београда = Cultural Heritage Preservation Institute of Belgrade, 2020 (Београд : Virograf). - 10 стр. : илустр. ; 20 x 20 cm

Кор. насл. - Упоредо срп. текст и енгл. превод. - Подаци о ауторки преузети из колофона. - Текст штампан двостручно. - Тираж 1.000. - Библиографија: стр. 6.

ISBN 978-86-89779-91-2

а) Београд — Музичка школа "Станковић" — Водичи

COBISS.SR-ID 18418953